



ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie III./2017
Senát II

Nález:

| | |
|--|--|
| spisová značka | II. ÚS 577/2015 |
| populárny názov | Miestna príslušnosť okresného súdu založená v konaní o predbežnom opatrení |
| sudca spravodajca | Ladislav Orosz |
| druh konania | konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb |
| druh rozhodnutia a spôsob vybavenia | Nález - Nález |
| dátum rozhodnutia | 12.01.2017 |
| dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv | Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 38 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 |
| analytická právna veta | Vzhľadom na skutočnosť, že žalobkyňa návrh na nariadenie predbežného opatrenia pred podaním žaloby doručenej okresnému súdu 25. júna 2013 podala predmetnému okresnému súdu, ktorý bol v čase začatia konania miestne príslušným súdom v súlade so záverom vyjadreným v uznesení krajského súdu z 31. januára 2013, ktorým rozhodol o odvolaní proti rozhodnutiu o nariadení predbežného opatrenia, je záver prezentovaný v napadnutom uznesení krajského súdu o miestnej príslušnosti okresného súdu na prejednanie žaloby doručenej okresnému súdu 25. júna 2013 v súlade s § 74 ods. 2 OSP vecne správny. Vychádzajúc zo skutočnosti, že procesný postup vo veci sťažovateľky nadväzujúci na napadnuté uznesenie krajského súdu je podľa názoru ústavného súdu vecne správny (vec prerokúva a bude o nej na prvom stupni rozhodovať okresný súd), možno považovať napadnuté uznesenie (aj pri konštatovaní jeho nedostatku spočívajúcom v absencii odôvodnenia) z ústavného hľadiska za udržateľné. |
| skutkový stav a základné fakty | Žalobkyňa podala Okresnému súdu Liptovský Mikuláš (ďalej aj „okresný súd“) 25. júna 2013 proti sťažovateľke ako žalovanej žalobu o určenie, že záložné právo ku špecifikovaným nehnuteľnostiam zaniklo a že pohľadávky žalovanej (sťažovateľky) z uvedených zmlúv o úvere v celom rozsahu zanikli a taktiež, že zanikli záložné práva žalovanej (sťažovateľky) k pohľadávkam žalobkyne taktiež zanikli. Sťažovateľka uviedla, že žalobkyňa podala žalobu o určenie, že záložné právo zaniklo obsahujúcu totožné žalobné nároky aj na ďalšie súdy v Slovenskej republike, pričom jednotlivé súdy na základe námietky sťažovateľky rozhodli tak, že konanie v časti zodpovedajúcej totožnému žalobnému nároku zastavili pre nedostatok právomoci alebo pre prekážku litispendencie, alebo vec v časti uvedených žalobných nárokov postúpili na miestne príslušné súdy, resp. prerušili konania. Sťažovateľke bolo dňa 21. 11. 2013 doručené upovedomenie okresného súdu o postúpení veci na Okresný súd Bratislava III podľa § 88 ods. 1 písm. h) OSP, ktoré okresný súd odôvodnil tým, že predmetom žalobného nároku č. 1 je vecné právo k nehnuteľnostiam a preto na prejednanie veci je výlučne miestne |

| | |
|-----------------------------|--|
| | <p>príslušný okresný súd, v obvode ktorého sa nachádzajú tieto nehnuteľnosti. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) napadnutým uznesením rozhodol tak, že vo veci je miestne príslušným Okresný súd Liptovský Mikuláš (§ 11 ods. 1, 2 OSP). Napadnuté uznesenie neobsahovalo žiadne odôvodnenie. Proti napadnutému uzneseniu nebolo prípustné odvolanie. Napadnutým uznesením je v zmysle § 105 ods. 3 OSP viazaný aj súd, ktorému má byť vec podľa rozhodnutia nadriadeného súdu postúpená, t. j. aj Okresný súd Liptovský Mikuláš.</p> <p>Podľa sťažovateľky krajský súd napadnutým uznesením rozhodol o miestnej príslušnosti v rozpore s § 88 ods. 1 písm. h) v tom čase platného a účinného Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), keď rozhodol o tom, že miestne príslušným na prerokovanie je okresný súd. Navyše sťažovateľka namieta, že napadnuté uznesenie nie je odôvodnené, a preto nie je zřejmé, na základe akého dôvodu krajský súd aplikoval § 11 ods. 1 a 2 OSP vo vzťahu k určeniu miestnej príslušnosti okresného súdu na prerokovanie žalobného nároku o určenie, že záložné právo k nehnuteľnostiam zaniklo.</p> |
| <p>z odôvodnenia</p> | <p>K porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie môže dôjsť predovšetkým vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ale tiež v prípade, ak by rozhodnutie všeobecného súdu bolo arbitrárne, a teda prejavom zjavnej svojvôle pri výklade a aplikácii právnej normy alebo ak by výrok rozhodnutia nebol v súlade s priebehom konania.</p> <p>Základné právo na zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Toto základné právo je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolaní podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (pre rôzne dôvody a rozličné účely) výber súdov a sudcov „ad hoc“ (m. m. I. ÚS 239/04). Rozhodovanie vecí zákonným sudcom (aj súdom) je tak základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu.</p> <p>Pojem zákonného sudcu je definovaný viacerými na seba nadväzujúcimi kritériami, ktoré súčasne tvoria navzájom prepojené garancie reálneho obsahu tohto základného práva. K týmto kritériám treba priradiť v prvom rade vecnú, funkčnú a miestnu príslušnosť súdov, a následne obsadenie príslušného súdu, ktoré je v procesných poriadkoch a v zákone č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vymedzené od samosudcu až po rozmanité rozhodovacie útvary (senáty) zložené z troch a viacerých sudcov. Na to nadväzuje zásada pridelovanie vecí jednotlivým sudcom alebo senátom v súlade s pravidlami obsiahnutými v rozvrhu práce a spôsobom, ktorý určuje zákon. Iba taký sudca určený podľa rozvrhu práce, ktorý je sudcom vecne a miestne príslušného súdu ustanoveného zákonom, je zákonným sudcom v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny.</p> <p>Ústavný súd sa s prihliadnutím na sťažovateľkou uplatnenú argumentáciu predovšetkým sústredil na posúdenie, či napadnuté uznesenie krajského súdu možno považovať za ústavne akceptovateľné z vecného hľadiska, t. j. či je ústavne akceptovateľný a udržateľný jeho výrok, v zmysle ktorého je na prerokovanie veci miestne príslušný okresný súd. Až samotná vecná nesprávnosť výroku napadnutého uznesenia by v okolnostiach posudzovanej veci mohla totiž viesť k záveru o jeho ústavnej neakceptovateľnosti (a teda k vysloveniu porušenia práv označených sťažovateľkou), a to aj bez ohľadu na ďalšie nedostatky vytýkané mu sťažovateľkou (nedostatok odôvodnenia). Na druhej strane, pokiaľ by ústavný súd dospel k záveru o vecnej správnosti napadnutého uznesenia (jeho výroku), potom by nedostatok jeho odôvodnenia v okolnostiach posudzovanej veci nemusel dosiahnuť ústavnoprávnu intenzitu, ktorá by zakladala dôvod vysloviť porušenie sťažovateľkou označených práv podľa ústavy a dohovoru.</p> <p>Konanie sa začína doručením žaloby alebo doručením návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, pričom ak po začatí konania dôjde k zmene tých skutočností, na základe ktorých sa určila miestna príslušnosť, nemá táto zmena</p> |

| | |
|--|--|
| | <p>vplyv na určenie miestnej príslušnosti súdu. Vzhľadom na uvedené je všeobecný súd povinný skúmať okolnosti určujúce miestnu príslušnosť ku dňu začatia konania. V konkrétnych okolnostiach veci boli pre určenie miestnej príslušnosti rozhodujúce okolnosti ku dňu doručenia návrhu na nariadenie predbežného opatrenia z 23. novembra 2012, o ktorých rozhodol krajský súd uznesením z 31. januára 2013 o založení miestnej príslušnosti okresného súdu.</p> <p>Keďže ústavný súd dospel v súvislosti s posudzovaním vecnej správnosti napadnutého uznesenia krajského súdu k záveru, že ním (vzhľadom na už uvedenú argumentáciu) nedošlo k namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak potom tento záver platí obdobne aj pre časť sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny. Vzhľadom na to, že napadnuté uznesenie krajského súdu je podľa názoru ústavného súdu vecne správne, ani hypoteticky nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, keďže vo veci rozhoduje vecne, miestne a funkčne príslušný všeobecný súd.</p> <p>Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, že: <u>Základné právo sťažovateľky na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave zo 17. decembra 2014 porušené neboli.</u></p> |
| použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov | <p>ÚS SR: I. ÚS 35/98, I. ÚS 239/04, IV. ÚS 345/09, I. ÚS 207/07 ESLP: Torija v. Španielsko z 9. 12. 1994, Annuaire, č. 303-B, ods. 29</p> |
| súvisiace právne predpisy | zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov |
| klúčové slová | <p>sudca-zákonný príslušnosť-miestna rozhodnutie-odôvodnenie</p> |

| | |
|--|--|
| spisová značka | II. ÚS 660/2015 |
| populárny názov | Opravné prostriedky proti rozhodnutiu o nariadení predbežného opatrenia |
| sudca spravodajca | Lajos Mészáros |
| druh konania | konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb |
| druh rozhodnutia a spôsob vybavenia | Nález - Nález |
| dátum rozhodnutia | 09.02.2017 |
| dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv | <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p> |
| analytická právna veta | <p>Pri ústavne konformnom výklade ustanovenia § 243b ods. 3 OSP v prípadoch, keď predmetom dovolacieho konania bolo preskúmanie právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, bolo potrebné zároveň prihliadať na ustanovenie § 221 ods. 3 OSP, ktoré možnosti rozhodovania odvolacieho súdu v konaní o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia výrazne obmedzuje. Ak by sa totiž pripustila možnosť postupu dovolacieho súdu podľa § 243b ods. 3 OSP (zrušenie nielen odvolacieho, ale aj prvostupňového rozhodnutia) v prípadoch rozhodovania o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, potom by sa zákonná intencia konečného rozhodovania odvolacím súdom bez možnosti zrušenia prvostupňového rozhodnutia vyplývajúca z ustanovenia § 221 ods. 3 OSP celkom minula účinkom. Rovnako by sa výrazne obmedzila aj snaha čo najúčinnnejšie dočasne zabezpečiť ohrozené právo žalobcu.</p> |
| skutkový stav a základné fakty | <p>Sťažovateľka je lízingovou spoločnosťou, ktorej hlavným predmetom podnikania je lízing nehnuteľností s následnou možnosťou ich kúpy. Sťažovateľka financovala jednotlivé lízingové prípady prevažne z peňažných prostriedkov od žalovanej, ktoré boli poskytované na základe príslušných úverových zmlúv. Išlo o dve úverové zmluvy jednak z 28. novembra 2005, ale tiež z 31. októbra 2006. V nadväznosti na zmluvy o úvere uzavrela sťažovateľka so žalovanou taktiež viacero zabezpečovacích zmlúv na zabezpečenie pohľadávok žalovanej vyplývajúcich z oboch zmlúv o úvere. Išlo najmä o</p> |

zmluvy o zriadení záložného práva k pohľadávkam, ako aj k jednotlivým nehnuteľnostiam. V období od februára 2008 začala žalovaná odmietat' poskytovanie ďalších peňažných prostriedkov na základe nevyčerpaných prostriedkov vyplývajúcich zo zmlúv o úvere, okrem niekoľkých výnimočných prípadov. Od 22. januára 2009 celkom prestala poskytovať peňažné prostriedky, a to bez akéhokoľvek zdôvodnenia, hoci dosiaľ nedošlo k odstúpeniu od úverových zmlúv. Bezodhodné zastavenie financovania zo strany žalovanej predstavovalo podľa sťažovateľky závažné porušenie existujúceho zmluvného vzťahu.

Listom z 25. októbra 2012 uplatnila sťažovateľka voči žalovanej nárok na náhradu škody vo výške 11 692 820 €. Na tomto základe zároveň vykonala započítanie svojej pohľadávky na náhradu škody voči pohľadávkam žalovanej z úverových zmlúv s tým, že v dôsledku započítania pohľadávky žalovanej zanikli aj všetky zabezpečovacie práva a inštitúty zabezpečujúce pohľadávky žalovanej vrátane záložných práv.

Žalovaná listom z 5. novembra 2012 sťažovateľke oznámila, že započítanie pohľadávok neuznáva. Následným listom zo 6. novembra 2012 žalovaná oznámila sťažovateľke predčasnú splatnosť úverových pohľadávok a výkon záložného práva, pričom pristúpila k jeho realizácii a paralelne iniciovala i súdne konania a exekúcie.

Sťažovateľka z dôvodu naliehavej potreby ochrany svojich práv podala 26. novembra 2012 návrh na nariadenie predbežného opatrenia Okresnému súdu Liptovský Mikuláš (ďalej len „okresný súd“). Išlo o návrh na nariadenie predbežného opatrenia v zmysle § 74 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), teda o návrh podaný ešte pred začatím konania vo veci samej. Miestnu príslušnosť okresného súdu určila v súlade s ustanovením § 11 ods. 2 a § 88 ods. 1 písm. h) OSP.

Uznesením z 12. decembra 2012 okresný súd návrhu vyhovel a predbežné opatrenie nariadil. Následne sa Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) stotožnil so závermi okresného súdu a jeho uznesenie ako vecne správne potvrdil.

Po nariadení predbežného opatrenia sťažovateľka 16. januára 2013 podala žalobu proti žalovanej o určenie, že záložné právo zabezpečujúce splatenie pohľadávok zo zmlúv o úvere zaniklo a že pohľadávky žalovanej zo zmlúv o úvere zanikli.

Na základe dovolania žalovanej však došlo k tomu, že uznesením najvyššieho súdu z 30. septembra 2013 bolo uznesenie okresného súdu o nariadení predbežného opatrenia v spojení s uznesením krajského súdu z procesných dôvodov zrušené a konanie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia bolo zastavené.

Žalovaná zmluvou o postúpení pohľadávky z 28. augusta 2013 postúpila pohľadávku voči sťažovateľke z druhej zmluvy o úvere postupníkovi. Postupník sa tak stal novým veriteľom sťažovateľky z druhej zmluvy o úvere.

Sťažovateľka ďalej uviedla, že vzhľadom na uvedené v jej právnej veci proti žalovanej vedenej okresným súdom na základe žaloby zo 16. januára 2013 vedenej došlo k zmene okolností, a to v dôsledku postúpenia domnejšej pohľadávky žalovanej na postupníka. Došlo aj k tomu, že dražobník neupustil od realizácie dražby nehnuteľností patriacich sťažovateľke, teda od výkonu záložných práv zabezpečujúcich druhú zmluvu o úvere.

Zo sťažnosti ďalej vyplýva, že na základe uvedených skutočností sťažovateľka požiadala okresný súd jednak o pripustenie postupníka a dražobníka do konania na strane žalovanej, ako aj o nariadenie predbežného opatrenia.

Uznesením okresného súdu z 25. septembra 2013 v spojení s potvrdzujúcim uznesením krajského súdu z 30. januára 2014 bol postupník pripustený do konania ako žalovaný 2.

Uznesením okresného súdu z 22. októbra 2013 v spojení s potvrdzujúcim uznesením krajského súdu z 30. januára 2014 bol do konania pripustený dražobník ako žalovaný 3.

Uznesením okresného súdu z 22. októbra 2013 v spojení s potvrdzujúcim uznesením krajského súdu z 12. februára 2014 bolo nariadené predbežné opatrenie, ktorým sa žalovanej uložilo zdržať sa postúpenia pohľadávok zo zmluvy o úvere z 28. novembra 2005; postupníkovi bolo uložené zdržať sa

| | |
|-----------------------------|--|
| | <p>postúpenia pohľadávok zo zmluvy o úvere z 31. októbra 2006, ďalej akýchkoľvek úkonov smerujúcich k výkonu záložných práv zabezpečujúcich pohľadávky zo zmluvy o úvere z 31. októbra 2005, ako aj zdržať sa akéhokoľvek nakladania s nehnuteľnosťami vo vlastníctve sťažovateľky, na ktorých je zriadené záložné právo zabezpečujúce pohľadávky zo zmluvy o úvere z 31. októbra 2006; postupníkovi a dražobníkovi bolo uložené zdržať sa realizácie (vykonania) dobrovoľnej dražby spoluvlastníckeho podielu sťažovateľky, resp. povinnosti upustiť od dobrovoľnej dražby k presne označenej nehnuteľnosti ležiacej v Bratislave.</p> <p>Napokon napadnutým uznesením najvyššieho súdu z 27. apríla 2015 boli zrušené všetky už uvedené uznesenia okresného súdu a krajského súdu a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.</p> |
| <p>z odôvodnenia</p> | <p>Najvyšší súd bol toho právneho názoru, že právom sa vytklo krajskému súdu nedostatočné odôvodnenie nariadenia predbežného opatrenia v súvislosti s namietaným nedostatkom právomoci všeobecných súdov, resp. nedostatkom miestnej príslušnosti okresného súdu.</p> <p>Rovnaké stanovisko zaujíma aj postupník, ktorý však predovšetkým kladie do popredia, že prestal byť vecne pasívne legitimovaný, pretože už nie je veriteľom vymáhanej pohľadávky.</p> <p>Podľa názoru ústavného súdu závery najvyššieho súdu o chýbajúcej argumentácii krajského súdu vo vzťahu k námietke nedostatku právomoci všeobecných súdov, ako aj vo vzťahu k námietke nedostatku miestnej príslušnosti okresného súdu sa javia ako presvedčivé a dostatočné. Tieto nedostatky hodnotí najvyšší súd ako odňatie možnosti konať pred súdom v neprospech žalovanej, pričom sťažovateľka tento záver najvyššieho súdu nenamieta, pretože svoju argumentáciu sústreďuje na preukázanie toho, že tak právomoc, ako aj miestna príslušnosť okresného súdu boli dané, a to bez ohľadu na to, či a do akej miery sa krajský súd s týmito námietkami vysporiadal.</p> <p>Z ustanovenia § 221 ods. 3 OSP (účinného v inkriminovanom čase rozhodovania najvyššieho súdu) vyplýva zrejma intencia zákonodarcu zabezpečiť, aby v konaní o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia nedochádzalo k zrušeniu prvostupňového rozhodnutia a následnému vráteniu veci prvostupňovému súdu na ďalšie konanie, a to s výnimkou prípadu, keď zrušenie prvostupňového uznesenia je spojené s tým, že odvolací súd sám konanie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia zastaví, keďže i tento spôsob rozhodnutia treba považovať za rozhodnutie konečné.</p> <p>Toto ustanovenie má preto za úlohu zabezpečiť, aby o konečnom osude návrhu na nariadenie predbežného opatrenia bolo rozhodnuté najneskôr v odvolacom konaní, bez (inak bežnej) možnosti odvolacieho súdu prvostupňové rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.</p> <p>Zároveň toto ustanovenie je súčasťou snahy čo najúčinnnejšie dočasne zabezpečiť ohrozené právo žalobcu, keďže už neprávoplatné uznesenie prvostupňového súdu o nariadení predbežného opatrenia je vykonateľné a účinne obmedzuje žalovaného v možnosti vykonávať svoje práva. Ak by však došlo k zrušeniu prvostupňového uznesenia o nariadení predbežného opatrenia a k vráteniu veci na ďalšie konanie, pravdepodobnosť účinnej predbežnej ochrany práv žalobcu by sa mohla významne zoslabiť.</p> <p>Ústavný súd dospel k záveru, že v danej veci došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Zároveň to znamená, že už nie je potrebné osobitne sa zaoberať namietaným porušením čl. 20 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy.</p> <p>Treba tiež poznamenať, že na posúdenie veci nemá nijaký dopad námietka sťažovateľky, podľa ktorej najvyšší súd nezdôvodnil, prečo spojil na spoločné dovolacie konanie preskúmanie viacerých uznesení krajského súdu. Uvedená námietka nemá z pohľadu ústavného súdu relevanciu preto, lebo príslušné uznesenie najvyššieho súdu, ktorým boli konania spojené, nie je sťažnosťou napadnuté, lebo sťažnosť podľa znenia návrhu nálezu (petítu) proti tomuto uzneseniu (ktoré nie je ani bližšie označené spisovou značkou a dátumom) nesmeruje.</p> <p>Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, že:</p> <p><u>Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 27. apríla 2015 porušil základné</u></p> |

| | |
|---|--|
| | <p><u>právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</u></p> <p><u>Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. apríla 2015 zrušil v časti, ktorou boli zrušené uznesenia Okresného súdu Liptovský Mikuláš z 25. septembra 2013, z 22. októbra 2013 a z 22. októbra 2013, ako aj v časti, ktorou bola vec vrátená Okresnému súdu Liptovský Mikuláš na ďalšie konanie, a vec v rozsahu zrušenia vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.</u></p> <p>Sťažovateľke priznal náhradu trov konania.</p> |
| použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov | |
| súvisiace právne predpisy | zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov |
| klúčové slová | návrh predbežné opatrenie konanie |

| | |
|--|--|
| spisová značka | II. ÚS 675/2016 |
| populárny názov | Poučovacia povinnosť súdu |
| sudca spravodajca | Ladislav Orosz |
| druh konania | konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb |
| druh rozhodnutia a spôsob vybavenia | Nález - Nález |
| dátum rozhodnutia | 12.01.2017 |
| dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv | <p>Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 3</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p> |
| analytická právna veta | <p>Ak bol žalobcom (sťažovateľom) v žalobe ako žalovaný označený len orgán oprávnený v mene štátu konať (Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky), pričom z iných častí žaloby zjavne vyplývalo, že smeruje proti štátu, bolo podľa názoru ústavného súdu povinnosťou vo veci sťažovateľa konajúceho všeobecného súdu vyzvať sťažovateľa na odstránenie vady žaloby spočívajúcej v jej nezrozumiteľnosti z dôvodu neurčitosti.</p> |
| skutkový stav a základné fakty | <p>Sťažovateľ bol účastníkom konania vedeného Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v postavení žalobcu, v ktorom sa domáhal proti Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „žalovaný“) náhrady škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti za škodu“). Svojou žalobou sa sťažovateľ domáhal proti žalovanému zaplata sumy 3 429,29 € s príslušenstvom z titulu náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu. Okresný súd rozsudkom z 9. októbra 2012 žalobu zamietol. Krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu z 9. októbra 2012 potvrdil ako správny.</p> <p>Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol ako neprípustné.</p> |
| z odôvodnenia | <p>Nedostatok pasívnej legitímácie znamená, že niekto, o kom žalobca tvrdí, že je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, nositeľom hmotnoprávnej povinnosti nie je. Určenie právneho subjektu, ktorý je v danom prípade nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, má zásadný význam z hľadiska určenia vecnej pasívnej legitímácie na strane žalovaného.</p> <p>V konkrétnych okolnostiach veci sťažovateľ označil ako žalovaného v konaní o zaplata škody v sume 3 429,29 € s príslušenstvom na základe zákona o zodpovednosti za škodu, ktorá mu mala vzniknúť následkom nezákonného rozhodnutia, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, teda orgán</p> |

oprávnený konať v mene štátu v súlade s § 4 ods. 1 zákona o náhrade škody.

Vo vzťahu k výkladu a aplikácii § 43 ods. 1 a 2 OSP už ústavný súd judikoval, že musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Všeobecný súd musí vykladať a používať označené ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Interpretáciou a aplikáciou týchto ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov. Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam na ochranu zákonosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu. Sám Občiansky súdny poriadok to vyjadroval tak, že umožňoval odmietnuť podanie podľa § 43 ods. 2 len vtedy, ak v konaní nebolo možné pre nedostatky podania pokračovať. Pokračovanie v konaní treba chápať ako možnosť súdu konať a rozhodovať bez zásadnejších prekážok, akými sú neodstrániteľné alebo neodstránené nedostatky podaní.

Ústredný orgán štátnej správy, ktorý v žalobe označil sťažovateľ, nie je síce orgánom zodpovedným za škodu v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu, nie je teda ani nositeľom právnej povinnosti a nie je ani pasívne legitimovaný. Už zo samotnej žaloby ale vyplýva, že sa ňou sťažovateľ domáhal zaplatenia finančnej sumy z titulu náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci v súlade so zákonom o zodpovednosti za škodu, pričom svoj nárok vyvodzoval zo zákona o zodpovednosti za škodu, z ktorého je v súlade s § 1 a § 3 ods. 1 písm. a) zrejma zodpovednosť štátu, aj keď v žalobe označil za pasívne legitimovaný subjekt Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, teda orgán, ktorý je oprávnený v mene štátu konať.

Ústavný súd pripomína, že aj samotný najvyšší súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre už viackrát dospel k právnomu záveru, že riadne označenie štátu ako žalovaného účastníka konania je náležitosťou riadneho návrhu, bez ktorého nemožno v konaní pokračovať. Štát je ako účastník konania označený riadne, ak je súčasne s ním označený príslušný orgán, ktorý má v mene štátu konať, s uvedením jeho názvu a sídla. Pokiaľ nie je žalovaný takto riadne označený, súd v zmysle § 43 OSP žalobcu poučí a vyzve ho na doplnenie alebo opravu žaloby.

Vzhľadom na dosiaľ uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že vo veci sťažovateľa sú splnené podmienky na jeho ingerenciu do záverov najvyššieho súdu vyjadrených v napadnutom uznesení, ktoré z materiálneho hľadiska nerešpektujú kľúčové obsahové súčasti základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno z hľadiska jeho záveru o neprípustnosti dovolania proti napadnutému rozsudku krajského súdu vo vzťahu k sťažovateľom uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP z dôvodu odňatia možnosti sťažovateľa konať pred súdom považovať z ústavného hľadiska za akceptovateľné a udržateľné. Neuplatnenie osobitnej poučovacej povinnosti vo veci sťažovateľa konajúcich všeobecných súdov podľa názoru ústavného súdu v posudzovanej veci predstavovala taký závadný procesný postup, ktorým sa sťažovateľovi ako účastníkovi konania znemožnila realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva na účely ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Výklad, ktorý najvyšší súd uplatnil pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľa, považuje ústavný súd za prehnane formalistický, ktorý vo svojich dôsledkoch zasiahol do podstaty základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho práva na spravodlivé súdne konanie s účinkami *denegationis iustitiae*.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu sa ústavný súd riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy

| | |
|---|--|
| | <p>preskúmané.</p> <p>Uvedené vyplýva z jeho subsidiárneho postavenia pri ochrane základných práv a slobôd. Vychádzal pritom v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu a jeho zrušením (pozri ďalej) sa otvára priestor na to, aby sa všeobecné súdy v ďalšom konaní samy vysporiadali s ochranou uvedených práv hmotného charakteru. Vyslovením porušenia základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu by zároveň ústavný súd prejedlikoval samotné rozhodnutie všeobecného súdu vo veci uplatneného nároku na náhradu škody z titulu nezákonného rozhodnutia orgánu verejnej moci.</p> <p>Ústavný súd preto tejto časti sťažnosti sťažovateľa nevyhovel, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ich ochranou v konaní pred ústavným súdom.</p> <p>Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, že:</p> <p><u>Základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. decembra 2015 porušené boli.</u></p> <p><u>Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. decembra 2015 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</u></p> <p><u>Sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.</u></p> <p><u>Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel.</u></p> |
| použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEF a iných súdov | <p>ÚS SR: I. ÚS 139/02, II. ÚS 154/08, IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010, II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08</p> <p>NS SR: 4 Cdo 64/2011 z 28. októbra 2011, 6 Cdo 149/2011 z 26. septembra 2012 a 4 Cdo 193/2009 z 29. septembra 2009</p> |
| súvisiace právne predpisy | <p>zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov</p> |
| klúčové slová | <p>náhrada škody (ujma)-nemajetková ujma</p> <p>legitimácia-pasívna</p> <p>legitimácia-vecná</p> <p>poučenie, poučovacia povinnosť-poučovacia povinnosť súdu</p> |

Uznesenie:

| | |
|--|--|
| spisová značka | II. ÚS 789/2016 |
| populárny názov | Kontinuita výkonu právomoci výboru pre nezlučiteľnosť funkcií |
| sudca spravodajca | Ladislav Orosz |
| druh konania | konanie o preskúmaní rozhodnutia vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov |
| druh rozhodnutia a spôsob vybavenia | Uznesenie - Uznesenie o potvrdení rozhodnutia |
| dátum rozhodnutia | 02.03.2017 |
| dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv | |
| analytická právna veta | <p>Výbor pre nezlučiteľnosť funkcií môže uložiť osobe, ktorá vykonávala verejnú funkciu, sankciu za porušenie povinnosti alebo obmedzenia ustanoveného ústavným zákonom o ochrane verejného záujmu, ku ktorému došlo v uplynulom volebnom (funkčnom období), aj po opätovnom ujatí sa tejto (alebo inej) verejnej funkcie nadobudnutej v novom volebnom (funkčnom) období.</p> <p>Ústavný súd si je vedomý, že nemožno vylúčiť vznik takej situácie, keď v dôsledku nedodržania poriadkovej lehoty dôjde ku kumulácii konaní vo veci ochrany verejného záujmu vo vzťahu k tomu istému verejnemu funkcionárovi, a to prípadne aj za rôzne volebné (funkčné) obdobia, ktorá je spojená s reálnou</p> |

| | |
|---------------------------------------|---|
| | <p>hrozbou uloženia najprísnejšej sankcie. Negatívne právne dôsledky vzniku takejto situácie, ktorému nepochybne napomáha aj nedokonalosť ústavného zákona o ochrane verejného záujmu, ale nemožno odstraňovať takým výkladom jeho ustanovení, ktorý by bol v rozpore s účelom tohto ústavného zákona a verejnoprospešnými cieľmi, ktoré sa ním sledujú (napríklad výkladom, ktorý by umožňoval zánik sankčnej zodpovednosti verejného funkcionára v prípade nedodržania poriadkovej lehoty zo strany výboru).</p> |
| skutkový stav a základné fakty | <p>Výbor pre nezlučiteľnosť funkcií napadnutým rozhodnutím vyslovil, že navrhovateľ porušil čl. 5 ods. 2 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení ústavného zákona č. 545/2005 Z. z. (ďalej len „ústavný zákon o ochrane verejného záujmu“ alebo „ústavný zákon“) tým, že v období od 10. augusta 2013 do 2. septembra 2013 podnikal pod obchodným menom „Mgr. Igor Matovič – regionPRESS“, a uložil mu v súlade s čl. 9 ods. 10 písm. d) ústavného zákona pokutu vo výške 11 766 €.</p> |
| z odôvodnenia | <p>Navrhovateľ svoju námietku o nedostatku „pasívnej legitímácie“ odôvodňuje v podstate tým, že uplynutie volebného obdobia má konštitutívne účinky v tom zmysle, že poslanec národnej rady prestáva byť verejným funkcionárom (pre uplynulé volebné obdobie) a pôsobnosť ústavného zákona sa na neho ďalej vzťahuje len v rozsahu jeho čl. 7 a čl. 8, a aj to len v časovom rozpätí jedného roka. Navrhovateľ teda spochybňuje koncept právnej kontinuity výkonu funkcie verejného funkcionára po (prípadnom) opätovnom ustanovení do verejnej funkcie a zdôrazňuje, že mandát poslanca mu zanikol 5. marca 2016, pričom opätovným zvolením za poslanca národnej rady sa mu nenavrátil status verejného funkcionára, ktorým disponoval v uplynulom volebnom období. Navrhovateľ je presvedčený, že od momentu uplynutia volebného obdobia už nedisponuje „pasívnou legitímáciou“ v konaní pred výborom pre nezlučiteľnosť funkcií, pričom z dôvodu „mlčania“ ústavného zákona o ochrane verejného záujmu je vo vzťahu k tomuto právnomu problému potrebné uplatniť analógiu legis (podľa § 107 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, resp. § 62 Civilného sporového poriadku), a teda konanie zastaviť.</p> <p>V nadväznosti na argumentáciu navrhovateľa ústavný súd vo všeobecnej rovine konštatuje, že v občianskom súdnom konaní (civilnom konaní) má vecnú legitímáciu, t. j. spôsobilosť byť účastníkom (stranou) konania ten, komu svedčí stav z hmotného práva, teda ten, kto je nositeľom subjektívneho práva (aktívna vecná legitímácia), alebo ten, kto je nositeľom subjektívnej povinnosti vyplývajúcej z hmotného práva (pasívna vecná legitímácia), o ktorých sa v predmetnom konaní rozhoduje. Zároveň však ústavný súd považuje za žiaduce podotknúť, že vecná legitímácia je primárne inštitútom súkromného práva, do ktorého konanie vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov podľa ústavného zákona o ochrane verejného záujmu zjavne nepatrí.</p> <p>Podľa ústavného súdu má ústavný zákon o ochrane verejného záujmu ako celok celkom nepochybne verejnoprávny charakter, čo zásadným spôsobom predurčuje uplatňovanie jeho zodpovednostného (sankčného) mechanizmu. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na právny názor vyslovený v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 185/2014, podľa ktorého nesplnenie či porušenie povinnosti alebo obmedzení ustanovených ústavným zákonom o ochrane verejného záujmu síce nie je trestným činom, ale je iným verejnoprávnym deliktom, resp. deliktom <i>sui generis</i>, a preto je aj vzhľadom na z neho vyplývajúce obligatórne ukládanie sankcií (alebo iných povinností) za porušenie ním ustanovených konkrétnych povinností alebo obmedzení nevyhnutné pri rozhodovaní podľa tohto ústavného zákona zohľadňovať (v širšom kontexte) princípy vzťahujúce sa na správne trestanie.</p> <p>Vychádzajúc z verejnoprávneho charakteru konania vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov a jeho obligatórneho následku, ktorým je uloženie sankcie plniacej tak preventívnu, ako aj represívnu funkciu, v prípade ak sa preukáže, že k nesplneniu či porušeniu povinnosti alebo obmedzenia ustanoveného ústavným zákonom došlo, nemožno podľa názoru ústavného súdu inštitút vecnej legitímácie posudzovať podľa zásad uplatňovaných v súkromnom práve. Keďže nesplnenie alebo porušenie konkrétnej povinnosti alebo obmedzenia ustanoveného ústavným zákonom o ochrane verejného záujmu predstavuje verejnoprávny delikt <i>sui generis</i>, v zásade neprichádza pri aplikácii</p> |

tohto ústavného zákona do úvahy použitie analogia legis (na účely prípadného preklenutia nedostatkov právnej úpravy), resp. ju možno použiť len v celkom výnimočných prípadoch.

Z argumentácie navrhovateľa možno vyvodit', že v podstate spochybňuje svoju zodpovednosť za porušenie ústavného zákona z dôvodu uplynutia funkčného obdobia, v ktorom k „porušeniu ústavného zákona“ došlo. Základnou otázkou, ku ktorej musí ústavný súd v kontexte s navrhovateľovou námietkou o „nedostatku pasívnej legitímácie“ zaujať postoj, je otázka, či sa má výkon verejnej funkcie verejnými funkcionármi, ktorí spadajú pod osobnú pôsobnosť ústavného zákona o ochrane verejného záujmu, posudzovať kontinuálne, t. j. či možno verejnému funkcionárovi, ktorý ešte pred uplynutím predchádzajúceho volebného (funkčného) obdobia porušil povinnosť alebo obmedzenie vyplývajúce mu z ústavného zákona, uložiť za tento verejnoprávny delikt sankciu aj v nasledujúcom volebnom (funkčnom) období (za podmienky, že bol do verejnej funkcie opätovne zvolený, resp. vymenovaný, pozn.).

V súvislosti s hľadáním odpovede na nastolenú otázku ústavný súd konštatuje, že na ňu už minimálne nepriamo odpovedal v uznesení sp. zn. II. ÚS 52/2011 zo 17. februára 2011, v ktorom okrem iného vyslovil, že ústavný zákon o ochrane verejného záujmu „nekoncipuje právomoc výboru na konanie ako dočasnú. Zo žiadneho ustanovenia ústavného zákona nevyplýva, že by právomoc výboru na konanie bola limitovaná volebným obdobím Národnej rady Slovenskej republiky. Ide o stálu právomoc výboru, pričom ústavný zákon počíta s kontinuálnym prechodom tejto právomoci na výbor kreovaný v ďalšom volebnom období. Z uvedeného vyplýva, že aj v prípade konaní, ktoré neboli ukončené do uplynutia volebného obdobia Národnej rady Slovenskej republiky a ukončenia činnosti jej orgánov (výborov), právomoc výboru na konanie a rozhodnutie nezaniká, ale prechádza na výbor kreovaný v novom volebnom období.“.

Podstatou citovaného právneho názoru je zvýraznenie kontinuálneho výkonu právomoci výboru pre nezlučiteľnosť funkcií založeného na oprávnení výboru pokračovať v konaniach, ktoré neboli ukončené v predchádzajúcom volebnom období národnej rady. Je zjavné, že kontinuálny výkon právomoci výboru pre nezlučiteľnosť funkcií by v zásade nemal žiadny význam, ak by na zásade právnej kontinuity nebol založený aj výkon funkcie verejného funkcionára po jeho (prípadnom) opätovnom ustanovení do tej istej, resp. inej verejnej funkcie.

Diskontinuálny prístup k interpretácii ústavného zákona o ochrane verejného záujmu z hľadiska uplatňovania sankcií za porušenie povinností alebo obmedzení uložených týmto ústavným zákonom, ktorý predostiera navrhovateľ, je podľa názoru ústavného súdu v rozpore so zmyslom a účelom sledovaným týmto ústavným zákonom. Diskontinuálna interpretácia totiž vo svojej podstate bráni efektívnemu naplneniu účelu sledovanému ústavným zákonom o ochrane verejného záujmu, keďže umožňuje verejnému funkcionárovi minimálne v období bezprostredne pred uplynutím svojho volebného (funkčného) obdobia v zásade „beztrestne“ porušovať povinnosti alebo obmedzenia uložené mu týmto ústavným zákonom vo vedomí, že výbor pre nezlučiteľnosť funkcií o porušení týchto povinností alebo obmedzení už nestihne do uplynutia svojho volebného obdobia rozhodnúť, pričom po prípadnom opätovnom zvolení (ustanovení) dotknutého verejného funkcionára do verejnej funkcie sa jeho deliktami „spáchanými“ v uplynulom volebnom (funkčnom) období už novoustanovený výbor nebude môcť zaoberať.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd zastáva názor, že výbor pre nezlučiteľnosť funkcií môže uložiť osobe, ktorá vykonávala verejnú funkciu, sankciu za porušenie povinnosti alebo obmedzenia ustanoveného ústavným zákonom o ochrane verejného záujmu, ku ktorému došlo v uplynulom volebnom (funkčnom období), aj po opätovnom ujaní sa tejto (alebo inej) verejnej funkcie nadobudnutej v novom volebnom (funkčnom) období.

Ústavný súd vo vzťahu k námietke navrhovateľa týkajúcej sa právnych dôsledkov nedodržania 60-dňovej lehoty na vydanie rozhodnutia zdôrazňuje, že argumentáciu navrhovateľa uvedenú v jeho návrhu nepovažuje za dostatočnú na to, aby spochybnil svoju už ustálenú judikatúru, podľa ktorej lehota ustanovená v čl. 9 ods. 5 ústavného zákona je lehotou poriadkovou, s uplynutím ktorej ústavný zákon nespája žiadne právne účinky, a teda ani zánik sankčnej

| | |
|---|---|
| | <p>zodpovednosti či neplatnosť následného rozhodnutia výboru o uložení sankcie. Časť argumentácie navrhovateľa, podľa ktorej „možnosť“ výboru nedodržať (poriadkovú) lehotu ustanovenú v čl. 9 ods. 5 ústavného zákona vytvára priestor pre kumuláciu konaní vo veci ochrany verejného záujmu v rámci jedného volebného (funkčného) obdobia, v dôsledku ktorého môže dôjsť v zásade „obligatórne“ k uloženiu najprísnejšej represívnej sankcie v podobe straty mandátu, resp. verejnej funkcie podľa čl. 9 ods. 8 písm. a) ústavného zákona, nemá ústavný súd dôvod spochybňovať. Vo vzťahu k tejto argumentácii navrhovateľa ústavný súd v prvom rade v zhode so svojou doterajšou judikatúrou zdôrazňuje, že je v záujme dodržiavania princípov právneho štátu, najmä právnej istoty účastníkov konania, aby výbor vydával rozhodnutia v lehote ustanovenej v čl. 9 ods. 5 prvej vete ústavného zákona o ochrane verejného záujmu aj napriek tomu, že táto lehota je poriadková. Na druhej strane si je ústavný súd vedomý, že bez ohľadu na túto požiadavku nemožno vylúčiť vznik takej situácie, keď v dôsledku nedodržania poriadkovej lehoty dôjde ku kumulácii konaní vo veci ochrany verejného záujmu vo vzťahu k tomu istému verejnému funkcionárovi, a to prípadne aj za rôzne volebné (funkčné) obdobia, ktorá je spojená s reálnou hrozbou uloženia najprísnejšej sankcie. Negatívne právne dôsledky vzniku takejto situácie, ktorému nepochybne napomáha aj nedokonalosť ústavného zákona o ochrane verejného záujmu, ale nemožno odstraňovať takým výkladom jeho ustanovení, ktorý by bol v rozpore s účelom tohto ústavného zákona a verejnoprospešnými cieľmi, ktoré sa ním sledujú. Vzhľadom na vyššie uvedené rozhodol ústavný súd tak, že:</p> <p><u>Rozhodnutie Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre nezlučiteľnosť funkcií č. VP/03/16/K zo 16. júna 2016 potvrdil.</u></p> |
| použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov | ÚS SR: II. ÚS 185/2014, II. ÚS 52/2011, III. ÚS 23/07, IV. ÚS 153/07, I. ÚS 92/07 |
| súvisiace právne predpisy | zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní /živnostenský zákon/ v znení neskorších predpisov |
| klúčové slová | živnosť, živnostenské oprávnenie podnikateľská činnosť-povinnosti podnikateľov verejná funkcia zodpovednosť |

Nález:

| | |
|--|---|
| spisová značka | II. ÚS 798/2016 |
| populárny názov | Posúdenie prekážky právoplatne rozsúdenej veci |
| sudca spravodajca | Lajos Mészáros |
| druh konania | konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb |
| druh rozhodnutia a spôsob vybavenia | Nález - Nález |
| dátum rozhodnutia | 11.01.2017 |
| dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv | Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 |
| analytická právna veta | Nárok na náhradu škody spôsobenej štatutárom prevodmi majetku v úmysle zmarit' vymáhanie pohľadávok veriteľov, ktorý si uplatní poškodený veriteľ v trestnom konaní, voči obvinenému ako fyzickej osobe, nemožno považovať za totožný s nárokom, o ktorom už bolo skôr právoplatne rozhodnuté v občianskom súdnom konaní proti právnickej osobe, v ktorej pôsobil obvinený ako štatutár, hoci sa ním domáhal nominálne rovnakej sumy. |
| skutkový stav a základné fakty | Sťažovateľ dodal stavebné práce a stavebnú mechanizáciu spoločnosti odberateľovi, pričom za poskytnuté dodávky vystavil viaceré faktúry, z ktorých zostala v celku neuhradená suma 79 328,04 €. Z uvedeného dôvodu podal sťažovateľ voči odberateľovi žalobu o zaplatenie dlžnej sumy. Rozsudkom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) zo |

| | |
|-----------------------------|---|
| | <p>14. januára 2011 bola sťažovateľovi priznaná celá uplatnená čiastka s príslušenstvom a trovami. Rozsudkom krajského súdu z 24. novembra 2011 bol rozsudok okresného súdu potvrdený.</p> <p>Vzhľadom na nedobytnosť pohľadávky v exekučnom konaní a pre podozrivé prevody majetku zo strany odberateľa podal sťažovateľ 26. októbra 2011 trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestného činu poškodzovania veriteľa štatutárom odberateľa. V rámci trestného konania si sťažovateľ ako poškodený uplatnil nárok na náhradu škody, ktorá mu bola trestným činom spôsobená, a to v celkovej výške 2 389 836,80 Sk, t. j. 79 328,04 €.</p> <p>Rozsudkom okresného súdu z 8. februára 2016 bol štatutár uznaný vinným zo spáchania trestného činu poškodzovania veriteľa podľa § 239 ods. 1 písm. a), ods. 4 a 5 písm. a) Trestného zákona. Bol mu za to uložený trest odňatia slobody vo výmere dva roky s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu jedného roka. Zároveň okresný súd sťažovateľa odkázal s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie.</p> <p>Uznesením krajského súdu z 18. mája 2016 bolo odvolanie sťažovateľa, ako aj ďalšieho poškodeného zamietnuté.</p> <p>Krajský súd poukázal na vzťah medzi občianskoprávnym a trestným konaním, pričom dospel k názoru, že v zmysle § 46 ods. 4 Trestného poriadku a konštantnej judikatúry, ak sa o nároku na náhradu škody rozhodlo v občianskoprávnom alebo inom príslušnom konaní, nemožno ho už uplatniť v trestnom konaní. V takomto prípade nemožno o nároku na náhradu škody znova rozhodnúť v trestnom konaní.</p> <p>Sťažovateľ uviedol, že nemožno súhlasiť so závermi krajského súdu. V skutočnosti sa totiž v občianskoprávnom konaní rozhodovalo o inom nároku sťažovateľa, a to o neuhradení ceny diela (nie teda o náhrade škody) voči inému subjektu (odberateľovi ako právnickej osobe, nie teda voči jeho štatutárovi ako fyzickej osobe). Ide o dva rôzne právne vzťahy, ktoré majú rôzne subjekty a rôzny právny dôvod ich vzniku.</p> |
| <p>z odôvodnenia</p> | <p>Prekážka právoplatne rozsúdenej veci (rei iudicatae) je vymedzená dvoma kritériami, a to totožnosťou osôb (sporových strán) a totožnosťou predmetu konania.</p> <p>O totožnosť osôb ide vtedy, ak sa v konaní zúčastňujú tie isté osoby ako v konaní už ukončenom právoplatným rozhodnutím súdu. Procesné postavenie týchto osôb (žalobca a žalovaný) je v tejto súvislosti bez významu. Inými slovami, ak by sa žalobca stal žalovaným a žalovaný žalobcom, pričom by sa nevyskytla žiadna nová skutočnosť, ktorá by zmenila skutkový stav žaloby, stále bude trvať prekážka právoplatne rozhodnutej veci.</p> <p>Totožnosť predmetu konania znamená totožnosť žalobného petitu, ako aj skutkového odôvodnenia žaloby, z ktorého žalobný petit vyplýva.</p> <p>Možno vo všeobecnej právnej rovine konštatovať, že prekážka veci rozsúdenej (rei iudicatae) alebo tiež zásada ne bis in idem je z ústavnoprávneho hľadiska súčasťou princípu právnej istoty, ktorý tvorí súčasť konceptu právneho štátu, zakotvenej v čl. 1 ods. 1 ústavy. Uvedená prekážka znamená, že existencia právoplatného rozhodnutia v spornej veci bráni novému konaniu a novému rozhodnutiu v tej istej veci. Platí to však iba v prípade, ak účastníkmi konania (sporovými stranami) sú tie isté subjekty, pričom aj predmet konania je totožný.</p> <p>Podľa názoru ústavného súdu treba prisvedčiť sťažovateľovi, že právoplatný rozsudok okresného súdu zo 14. januára 2011 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 24. novembra 2011 zaväzujúci odberateľa zaplatiť sťažovateľovi 79 328,04 € ako protihodnotu sťažovateľom dodaných stavebných prác a stavebnej mechanizácie nezakladá prekážku veci rozsúdenej v pomere k trestnému konaniu vedenému proti štatutárovi v súvislosti s nárokom na náhradu škody, ktorý si sťažovateľ uplatnil voči štatutárovi vo výške 79 328,04 € v rámci adhézneho konania.</p> <p>Je nepochybné, že v rámci trestného konania sa sťažovateľ domáha prisúdenia síce rovnakej sumy ako v skoršom občianskoprávnom konaní, avšak nie voči odberateľovi ako právnickej osobe, ale voči štatutárovi ako fyzickej osobe, pričom nejde o nárok vyplývajúci zo zmluvy o dodávke stavebných prác a stavebnej mechanizácie, ale o nárok na náhradu škody spôsobenej štatutárom prevodmi majetku v úmysle zmariť vymáhanie pohľadávok veriteľov.</p> <p>Možno uzavrieť, že bolo povinnosťou krajského súdu meritórne sa zaoberať</p> |

| | |
|--|--|
| | <p>uplatneným nárokom sťažovateľa na náhradu škody, keďže tento nárok nemožno považovať za taký, o ktorom už bolo skôr právoplatne rozhodnuté v občianskom súdnom konaní. Tým, že krajský súd sa uplatneným nárokom sťažovateľa meritórne nezaoberal, porušil jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, že:</p> <p><u>Krajský súd v Žiline uznesením z 18. mája 2016 porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</u></p> <p><u>Uznesenie Krajského súdu v Žiline z 18. mája 2016 zrušil v časti, v ktorej bolo zamietnuté odvolanie sťažovateľa, a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.</u></p> <p><u>Sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.</u></p> <p><u>Sťažnosti sťažovateľa vo zvyšnej časti nevyhoveli.</u></p> |
| použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠP a iných súdov | ÚS SR: PL. ÚS 43/95, PL. ÚS 38/99 |
| súvisiace právne predpisy | zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov |
| klúčové slová | poškodený škola trestné konanie |

| | |
|--|---|
| spisová značka | II. ÚS 830/2016 |
| populárny názov | Vybavenie žiadosti podľa zákona o slobode informácií |
| sudca spravodajca | Lajos Mészáros |
| druh konania | konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb |
| druh rozhodnutia a spôsob vybavenia | Nález - Nález |
| dátum rozhodnutia | 02.02.2017 |
| dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv | Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 47 ods. 3 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 26 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 26 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 26 ods. 4 |
| analytická právna veta | Skutočnosť, že krajský súd nevedie evidenciu súdnych rozhodnutí podľa formy rozhodovania, t. j. podľa paragrafov a zákonov, ešte neznamená, že krajský súd nemá interný elektronický register podaní a rozhodnutí, resp. vhodný interný počítačový softvér, v rámci ktorého je možné dohľadať konkrétnu rozhodovaciu činnosť konkrétnych senátov daného krajského súdu. Krajský súd mohol a mal sťažovateľovi ako žiadateľovi podľa zákona o slobode informácií objasniť, či takýmito elektronickými prostriedkami disponuje, resp. ako ich využil pri snahe vyhovieť žiadosti sťažovateľa a s akým výsledkom. |
| skutkový stav a základné fakty | Najvyšší súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 S 188/2012-62 z 8. apríla 2014 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“), ktorým krajský súd zamietol žalobu, ktorou sa sťažovateľ domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „žalovaný“) č. 23RM/2012-11-I z 30. apríla 2012, ktorým žalovaný zamietol odvolanie sťažovateľa a potvrdil rozhodnutie krajského súdu sp. zn. Spr 6079/12 zo 14. marca 2012. Rozhodnutím sp. zn. Spr 6079/12 zo 14. marca 2012 krajský súd ako povinná osoba rozhodol o odmietnutí žiadosti sťažovateľa z 8. marca 2012 o sprístupnenie informácie, a to na základe § 15 ods. 1 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o slobode informácií“) s odôvodnením, že krajský súd ako povinná osoba nevedie evidenciu súdnych rozhodnutí podľa formy rozhodovania, t. j. podľa |

| | |
|-----------------------------|--|
| | <p>paragrafov a zákonov, na ktoré vo svojej žiadosti poukazuje sťažovateľ, v danom prípade podľa § 250j ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).</p> <p>Na tomto mieste je možné pripomenúť, že sťažovateľ žiadal o informáciu podľa zákona o slobode informácií, a to o oznámenie spisového čísla rozsudkov krajského súdu, ktoré boli v súdnom oddelení 9Saz vydané od 21. apríla 2011 do 8. marca 2012 a ktoré zrušili rozhodnutie správneho orgánu podľa § 205j ods. 3 OSP buď ako jediný dôvod, alebo kumulatívne s inými zákonnými dôvodmi. O rovnakú informáciu žiadal vo vzťahu k súdnemu oddeleniu 10Saz, a to za obdobie od 1. januára 2011 do 8. marca 2012.</p> |
| <p>z odôvodnenia</p> | <p>Predmetom prijatej sťažnosti sú dva okruhy námietok sťažovateľa voči napadnutému rozsudku najvyššieho súdu:</p> <p>(i) sťažovateľ namieta, že neprístupnosť informácie krajským súdom došlo k porušeniu jeho základného práva na informácie, pričom toto pochybenie krajského súdu neodstránil napadnutým rozsudkom ani najvyšší súd. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je navyše podľa jeho názoru arbitrárny a najvyšší súd sa nevyporiadal so všetkými jeho relevantnými námietkami;</p> <p>(ii) sťažovateľ namieta, že zo strany najvyššieho súdu mu nebolo zaslané vyjadrenie žalovaného k ním podanému odvolaniu proti rozsudku krajského súdu. Najvyšší súd tým porušil princíp rovnosti zbraní, ako aj sťažovateľovo právo vyjadriť sa ku všetkým dôkazom.</p> <p>1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru</p> <p>Súčasťou práva na informácie je tak nepochybne právo slobodne vyhľadávať a získať informácie. Takto formulované právo sa pritom vzťahuje aj na informácie, ktoré sa týkajú alebo súvisia s činnosťou štátu či akýchkoľvek iných subjektov vykonávajúcich štátnu moc. Na túto skutočnosť napokon opakovane nepriamo poukázal aj ústavný súd, keď vo viacerých svojich rozhodnutiach akcentoval význam zákona o slobode informácií so základným právom na informácie (napr. nálezy sp. zn. III. ÚS 169/03 z 19. decembra 2003 a sp. zn. I. ÚS 236/06 z 28. júna 2007).</p> <p>Krajský súd ako povinná osoba sprístupňujúca informácie odmietol podľa § 15 ods. 1 zákona o slobode informácií žiadosť sťažovateľa o sprístupnenie informácie (žiadosť o sprístupnenie spisových čísel rozsudkov krajského súdu, ktoré boli v súdnom oddelení 9Saz vydané od 21. apríla 2011 až do dňa podania žiadosti a ktoré zrušili rozhodnutia správneho orgánu z dôvodu podľa § 250j ods. 3 OSP – buď ako jediný dôvod, alebo kumulatívne s inými zákonnými dôvodmi – pričom o rovnakú informáciu žiadal aj vo vzťahu k súdnemu oddeleniu 10Saz, a to od 1. januára 2011 do dňa podania žiadosti) na tom základe, že povinná osoba nevedie evidenciu súdnych rozhodnutí podľa formy rozhodovania, t. j. podľa paragrafov a zákonov, na ktoré vo svojej žiadosti poukazuje sťažovateľ, v danom prípade podľa § 250j ods. 3 OSP. S týmto záverom sa stotožnili aj správne súdy, konkrétne aj najvyšší súd v napadnutom rozsudku.</p> <p>S uvedenými závermi sa však ústavný súd stotožniť nemôže. Uvedené odôvodnenie totiž nezohľadňuje kľúčové premenné, ktoré si vzhľadom na ústavné garancie práva sťažovateľa na informácie vyžadovali byť vzaté do úvahy a byť riadne zodpovedané.</p> <p>Po prvé, to, že krajský súd nevedie evidenciu súdnych rozhodnutí podľa formy rozhodovania, t. j. podľa paragrafov a zákonov, ešte neznamená, že krajský súd nemá interný elektronický register podaní a rozhodnutí, resp. vhodný interný počítačový softvér, v rámci ktorého je možné dohľadať konkrétnu rozhodovaciu činnosť konkrétnych senátov krajského súdu. Krajský súd mohol a mal sťažovateľovi ako žiadateľovi objasniť, či takýmito elektronickými prostriedkami disponuje, či ich v prípade kladnej odpovede využil pri snahe vyhovieť žiadosti sťažovateľa a s akým výsledkom.</p> <p>Po druhé, krajský súd mohol a mal využiť pri vybavovaní žiadosti sťažovateľa postup obdobný, ako využil Krajský súd v Košiciach pri vybavovaní takmer totožnej žiadosti sťažovateľa. A teda krajský súd mohol dopytovať konkrétne senáty 9Saz a 10Saz a informovať sťažovateľa, či podľa informácií z týchto senátov existujú také rozhodnutia, aké sťažovateľ vo svojej žiadosti označil (a v prípade kladnej odpovede takéto požadované rozhodnutia, samozrejme, sprístupniť). Ústavný súd nevyslovuje, že zodpovedný pracovník za vybavenie žiadosti takýmto spôsobom reálne nepostupoval, ale bolo potrebné, aby krajský</p> |

súd sťažovateľovi uvedené riadne oznámil v písomnom rozhodnutí a dal tak najavo, že sa jeho žiadosti snažil vyhovieť aj tým spôsobom, že vyťažil samotné senáty 9Saz a 10Saz s konkrétnym výsledkom.

Po tretie, nič nebránilo (resp. ak bránilo, bolo potrebné to zdôvodniť) krajskému súdu, aby sťažovateľovi zaslal kópie všetkých rozhodnutí (právoplatné a anonymizované) prijatých v senátoch 9Saz a 10Saz v sťažovateľom požadovanom a označenom období (ktoré, samozrejme, krajský súd má minimálne v papierovej forme archivované – mysliac tým konkrétne spisy senátov 9Saz a 10Saz) s tým, aby si sťažovateľ sám v uvedených rozhodnutiach vyhľadal podľa jeho kľúčových bodov tie, ktoré požadoval.

Po štvrté, právna úprava § 64 ods. 1 a 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), na ktorú krajský súd sťažovateľa odkázal, nie je v prípade sťažovateľovej žiadosti relevantná, keďže sťažovateľ nežiadal o potvrdenie o skutočnostiach známych z konkrétneho spisu, ale žiadal o informácie o spisových značkách rozhodnutí (vecí) v určitých okruhoch právnych problémov, ktoré mu v čase podania žiadosti neboli známe (ich existencia, počet, konkrétne spisové značky a pod.), kde by až následne (ak by také rozhodnutia, ktoré sťažovateľ definoval vo svojej sťažnosti, existovali a krajský súd by ich sťažovateľovi sprístupnil na základe jeho žiadosti) sťažovateľ mohol už z konkrétneho spisu (následne už jemu známeho podľa sprístupnených spisových značiek) požadovať v zmysle vyhlášky potvrdenie o skutočnostiach známych zo súdneho spisu, prípadne odpis alebo rovnopis niektorej písomnosti.

Keďže uvedené nedostatky pri vybavovaní sťažnosti sťažovateľa zo strany krajského súdu, ktoré nie sú zlučiteľné s právom sťažovateľa na informácie, neodstránil ani najvyšší súd v napadnutom rozsudku, došlo podľa názoru ústavného súdu k porušeniu základného práva sťažovateľa na informácie v zmysle čl. 26 ods. 1, 2 a 4 ústavy. Zároveň tak nedošlo zo strany najvyššieho súdu k zodpovedaniu (reakcii) kľúčových otázok dôležitých pre spravodlivé rozhodnutie vecí a odôvodnenie napadnutého rozsudku je tak nepostačujúce pre konštatovanie zachovania práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré kladú podmienky na určité kvalitu odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy

K sťažovateľom namietanému porušeniu základného práva na rovnosť zbrani (čl. 47 ods. 3 ústavy) a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom (čl. 48 ods. 1 ústavy) najvyšším súdom tým, že najvyšší súd mu nezaslal na vyjadrenie (na repliku) stanovisko žalovaného k ním podanému odvolaniu, ústavný súd uvádza, že tak Európsky súd pre ľudské práva, ako aj ústavný súd v minulosti takýto lapsus zo strany konajúcich súdov opakovane považovali za porušenie práva účastníka konania na rovnosť zbrani, v širšom na kontradiktórnosť konania.

Navyše v tomto prípade sám najvyšší súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa uznal nedoručenie vyjadrenia žalovanej strany sťažovateľovi, pričom poskytol svoj pohľad na dôvody takéhoto postupu z jeho strany.

Avšak z dôvodu, že (i) ústavný súd z už popísaných dôvodov bodom 2 tohto nálezu zrušil napadnutý rozsudok najvyššieho súdu a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, a teda z dôvodu, že (ii) najvyšší súd bude mať možnosť v ďalšom priebehu konania doručiť uvedené vyjadrenia žalovanej strany sťažovateľovi, resp. z dôvodu, že (iii) sťažovateľ bude mať možnosť sa s obsahom vyjadrenia žalovanej strany po vrátení veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie detailne oboznámiť, a (iv) v spojitosti s pridržaním sa princípu zdržanlivosti a minimalizácie zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov už ústavný súd bližšie neskúmal obsah vyjadrenia žalovanej strany k odvolaniu sťažovateľa a nezamýšľal sa nad otázkou, či sťažovateľovi bol obsah tohto vyjadrenia žalovanej známy alebo či žalovaná uvádzala vo svojom vyjadrení nové skutočnosti a argumenty, s ktorými sa mal sťažovateľ právo oboznámiť a na ne reagovať.

Ústavný súd tak nemohol bez dôvodných pochybností vysloviť porušenie práv

| | |
|---|---|
| | <p>sťažovateľa podľa čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy postupom najvyššieho súdu spočívajúcim v nedoručení vyjadrenia žalovanej strany sťažovateľovi.</p> <p>Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, že:</p> <p><u>Základné práva sťažovateľa, na informácie podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 5. mája 2015 porušené boli.</u></p> <p><u>Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 5. mája 2015 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</u></p> <p><u>Sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.</u></p> <p><u>Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel.</u></p> |
| použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov | <p>ÚS SR: III. ÚS 169/03, I. ÚS 236/06, II. ÚS 584/2011, I. ÚS 276/2016, III. ÚS 32/2015</p> <p>ESELP: Trančíková v. Slovenská republika z 13. 1. 2015, sťažnosť č. 17127/12; Ringier Axel Springer v. Slovenská republika zo 4. 10. 2011, sťažnosť č. 35090/07, body 84 – 86; Hudáková a ďalší v. Slovenská republika z 27. 4. 2010, č. 23083/05, bod 29</p> |
| súvisiace právne predpisy | zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov |
| klúčové slová | informácie-poskytovanie práva a slobody – politické-sloboda prejavu a právo na informácie |

Uznesenie:

| | |
|--|---|
| spisová značka | II. ÚS 922/2016 |
| populárny názov | Posudzovanie platnosti právneho úkonu |
| sudca spravodajca | Eudmila Gajdošíková |
| druh konania | konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb |
| druh rozhodnutia a spôsob vybavenia | Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí |
| dátum rozhodnutia | 15.12.2016 |
| dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv | <p>Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 1 ods. 1</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p> |
| analytická právna veta | <p>Otázka posudzovania (ne)platnosti alebo (ne)existencie právneho úkonu je kategóriou objektívnou a súvisí s tým, ako relevantná právna úprava normatívne reguluje určitú časť ľudského konania, a preto jej autoritatívne právne posúdenie nezávisí od subjektívnych predstáv účastníkov tohto právneho úkonu, ktoré súvisia s jeho právnym hodnotením, t. j. vnútorné presvedčenie účastníka právneho úkonu nijakým spôsobom neovplyvňuje otázku platnosti alebo existencie tohto právneho úkonu.</p> |
| skutkový stav a základné fakty | <p>Okresný súd v Trenčíne rozsudkom z 27. 8. 2010, zaviazal žalované mesto Trenčín zaplatiť sťažovateľke sumu 7.260,20 EUR titulom zmluvnej pokuty za oneskorene zaplatenú sumu 119.469,45 EUR. Proti tomuto rozsudku okresného súdu podalo odvolanie žalované mesto. Krajský súd v Trenčíne rozsudkom z 30. 11. 2011 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu sťažovateľky zamietol, lebo sa v celom rozsahu stotožnil s námietkou žalovaného mesta, že celá zmluva je absolútne neplatná, pretože ju mestské zastupiteľstvo neschválilo a nič na tom nemení skutočnosť, že účastníci zmluvy si podľa nej dlhodobo poskytovali vzájomné plnenie, ktorým sa však nedá konvalidovať absolútne neplatný právny úkon.</p> <p>Najvyšší súd SR uznesením z 30. 11. 2012, zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie s úpravou zopakovať dokazovanie, na základe ktorého dospel okresný súd k diametrálne inému skutkovému a právnomu záveru</p> |

| | |
|-----------------------------|--|
| | <p>/platnosti zmluvy/.</p> <p>Krajský súd v Trenčíne rozsudkom z 27.5.2014 opätovne zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobu zamietol. Uznesením z 30.5.2014 zaviazal sťažovateľku na náhradu trov konania. Sťažovateľka voči obom rozhodnutiam odvolacieho súdu podala dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd tak, že dovolanie sťažovateľky voči meritórnemu rozsudku odvolacieho súdu zamietol a voči úhradovému rozhodnutiu o trovách konania odmietol pre neprípustnosť.</p> |
| <p>z odôvodnenia</p> | <p>V súvislosti so skutkovou polemikou sťažovateľky týkajúcou sa zisťovania obsahu prejavenej vôle žalovaného ústavný súd uvádza, že z jeho rozhodovacej činnosti stabilne vyplýva, že samotný nesúhlas so spôsobom, akým všeobecné súdy hodnotili vykonané dôkazné prostriedky, v zásade nemôže predstavovať porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že vec sťažovateľky bola posúdená v riadnom viacínštančnom konaní, pričom v procesnom postupe všeobecných súdov a ich skutkových zisteniach nie je nič, čo by oprávňovalo ústavný súd akokoľvek korigovať napadnutý rozsudok najvyššieho súdu v časti jeho meritórneho výroku. Sťažnosť je tak v tejto časti iba nesúhlasom sťažovateľky so skutkovými zisteniami všeobecných súdov a opakovaním argumentov uplatňovaných v konaní pred nimi, z ktorých nevyplýva nič, čo by jej sťažnosťnú argumentáciu posúvalo do ústavnoprávne relevantnej roviny.</p> <p>Za neopodstatnenú považuje ústavný súd aj tú námietku sťažovateľky, ktorou namieta nesprávny priebeh zisťovania skutkového stavu veci v tom zmysle, že všeobecné súdy nevykonali ňou navrhnuté dôkazné prostriedky (výsluch poslancov mestského zastupiteľstva na účely preukázania obsahu žalovaným utvorenej vôle) a tento svoj postup primeraným spôsobom neodôvodnili. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že vo všeobecnej rovine do kategórie procesných väd s ústavnoprávnymi dôsledkami možno zahrnúť aj problematiku tzv. „opomenutých dôkazov“, ktorá v zásade zahŕňa aj takú procesnú situáciu, keď niektorá zo strán sporu navrhne vykonanie dôkazného prostriedku, ktorý je zamietnutý bez vecného zdôvodnenia obsiahnutého v odôvodnení konečného rozhodnutia a zodpovedajúceho povahe a závažnosti veci, prípadne je celkom opomenutý.</p> <p>V súvislosti s touto námietkou sťažovateľky ústavný súd poukazuje na napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu, kde najvyšší súd na túto jej námietku reagoval spôsobom primeraným povahe veci, pretože vykonanie týchto dôkazných prostriedkov považoval z pohľadu relevantného meritórneho skutkového a právneho zistenia za irelevantné. Sťažovateľke sa tak ani v tomto prípade nepodarilo preukázať, že by všeobecné súdy v danom prípade postupovali v extrémnom rozpore s právnou úpravou obsiahnutou v Občianskom súdnom poriadku (§ 132, pozn.), pretože najvyšší súd dostatočným spôsobom ozrejmil svoje úvahy, prečo sa s označenými dôkaznými návrhmi sťažovateľky odmietol zaoberať – nejde tak o tzv. opomenuté dôkazy, ktoré by mohli zakladať protiústavnosť napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu.</p> <p>Za neopodstatnenú považuje ústavný súd aj námietku sťažovateľky súvisiacu s namietaným „ústavný[m] deficit[om] zatajenia skutkového stavu“, pretože všeobecné súdy nereflektovali skutočnosť, že žalovaný považoval zmluvu o zabezpečení prevádzky a vysielania mestskej televízie za platnú, čo sťažovateľka implicitne vyvodzuje zo skutočnosti, že ju pôvodne chcel vypovedať, pričom „až následne začal tvrdiť jej neplatnosť...“. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že otázka posudzovania (ne)platnosti alebo (ne)existencie právneho úkonu je kategóriou objektívnou a súvisí s tým, ako relevantná právna úprava normatívne reguluje určitú časť ľudského konania, a preto jej autoritatívne právne posúdenie nezávisí od subjektívnych predstáv účastníkov tohto právneho úkonu, ktoré súvisia s jeho právnym hodnotením. Z uvedeného potom vyplýva, že je vylúčená akákoľvek zmysluplná úvaha o zatajení skutkového stavu, pretože otázka posudzovania platnosti, resp. existencie právneho úkonu súvisí s právnym hodnotením konkrétneho ľudského konania.</p> <p>Ústavný súd neakceptoval ani ďalšiu námietku sťažovateľky, v rámci ktorej polemizuje s právnym názorom všeobecných súdov v otázke posúdenia neplatnosti (správne neexistencie, pozn.) zmluvy o zabezpečení prevádzky a vysielania mestskej televízie. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že</p> |

| | |
|---|--|
| | <p>argumentácia sťažovateľky je len pokračovaním jej predchádzajúcej dovolacej argumentácie, v rámci ktorej namietala právne závery uvedené v odôvodnení rozsudku krajského súdu, a je výlučne výrazom jej odlišného právneho hodnotenia veci, aké zastávajú všeobecné súdy, do posúdenia ktorého ústavný súd s poukazom na už uvedené nie je ani oprávnený, ani povinný vstupovať.</p> <p>Uvedený interpretačný záver najvyššieho súdu sa pohybuje v rámci obvyklého významu interpretovaných pojmov, a predstavuje tak jednu z možných výkladových alternatív, pričom ústavný súd, v rámci svojej právomoci nie je povinný korigovať právne názory všeobecných súdov za predpokladu, že na danú vec existujú dva odlišné právne názory. V tejto súvislosti je potrebné aj s poukazom na závery vyplývajúce z rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva uviesť, že princíp právnej istoty, ktorý bol nastolený právoplatným rozhodnutím všeobecného súdu, môže ustúpiť iba výnimočne, a to na účely zaistenia korekcie závažných justičných omylov a napravenia väd zásadného významu pre súdny systém, a nielen z dôvodu dosiahnutia právnej čistoty rozhodnutia všeobecného súdu.</p> <p>Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky, podľa ktorej otázka posudzovania platnosti uznesenia mestského zastupiteľstva bola možná iba „v inštitucionálnom konaní podľa V. časti OSP“, ústavný súd poukazuje na príslušnú časť odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu, ktorý pregnantným spôsobom vyjadril svoje úvahy v reakcii na túto námietku sťažovateľky, pričom jeho právnomu záveru nemožno z ústavnoprávneho hľadiska nič vytknúť.</p> <p>V súvislosti s námietkami sťažovateľky proti výroku rozsudku najvyššieho súdu, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľky proti uzneseniu krajského súdu, ústavný súd uvádza, že najvyšší súd sa ústavne konformným spôsobom vysporiadal s uplatneným dôvodom dovolania v rozsahu potrebnom na rozhodnutie o jeho prípustnosti v danej veci.</p> <p>Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, že: <u>Sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú.</u></p> |
| použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov | <p>ÚS SR: III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010 EŠLP: Ryabikh proti Rusku z 24. 7. 2003, sťažnosť č. 52854/99, Sutyazhnik proti Rusku z 23. 7. 2009, sťažnosť č. 8269/02</p> |
| súvisiace právne predpisy | zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov |
| kľúčové slová | <p>arbitrárnosť dokazovanie-opomenutie dôkazov (nevykonanie dôkazov) zmluvná pokuta</p> |

| | |
|--|--|
| spisová značka | II. ÚS 75/2017 |
| populárny názov | Nezaujatosť sudcu |
| sudca spravodajca | Lajos Mészáros |
| druh konania | konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb |
| druh rozhodnutia a spôsob vybavenia | Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí |
| dátum rozhodnutia | 02.02.2017 |
| dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv | <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 41 ods. 4 Ústava Slovenskej republiky čl. 41 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 8</p> |
| analytická právna veta | Procesný postup sudcu vo veci nie je dôvodom na vylúčenie sudcu, resp. dôvodom na konštatovanie jeho zaujatosti v neprospech niektorého z účastníkov konania. |
| skutkový stav a základné fakty | Napadnutým rozsudkom z 29. mája 2015 okresný súd zakázal styk sťažovateľa (otca) s maloletou dcérou, čím zmenil rozsudok okresného súdu zo 14. decembra 2007. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil napadnutý rozsudok okresného súdu. |
| z odôvodnenia | K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa postupom a napadnutým rozsudkom okresného súdu |

Zo sťažnosti je nepochybné, že sťažovateľ využil svoje právo podať proti napadnutému rozsudku okresného súdu odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa v danom prípade nepripúšťa možnosť ústavného súdu rozhodovať o napadnutom rozsudku okresného súdu, keďže odvolanie predstavuje účinný opravný prostriedok ochrany práv sťažovateľa vo vzťahu k napadnutému rozsudku okresného súdu. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom krajského súdu

Podstatou námietok sťažovateľa je, že ani krajský súd sa nevysporiadal s jeho námietkou, že sudkyňa tým, že nezabezpečila včasné doručenie rozhodnutí vydaných v konaní pred súdom prvého stupňa, je zaujatá v prospech matky maloletej dcéry a v neprospech sťažovateľa.

Ústavný súd už vo svojej predošlej judikatúre konštatoval, že z pohľadu ľudskoprávneho, z pohľadu práva na nestranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) dve previazané stránky nestrannosti a judikatúru k nim rozvíja už viac ako 30 rokov. Nestrannosť má stránku subjektívnu a stránku objektívnu, a tie sú overované rovnomennými testami. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje význam nestrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to jednak vo všeobecnosti (Olujic v. Chorvátsko, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok ESLP z 5. 2. 2005, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (Kinský v. Česká republika, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok ESLP z 9. 2. 2012, bod 87). Nestrannosť je vo vnímaní ESLP absenciou zaujatosti či predsudku vo veci, pričom nestrannosť môže byť overovaná už spomenutým subjektívnym a objektívnym testom.

Východiskom je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prerokovanej veci. Osobná nestrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „opakom“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo ak si napríklad sudca z osobných dôvodov vyhradí prerokovanie veci pre seba. Požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania.

Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti. Tu je dôležitá perspektíva nestranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“). Podľa ESLP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia súdy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania (Daktaras v. Litva, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok ESLP z 10. 10. 2000, bod 32). Ústavný súd dodáva, že súčasne s dôverou, na ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti ašpirovať, je cez ňu „v stávke“ aj autorita súdnych rozhodnutí.

Čo sa týka subjektívneho testu nestrannosti, namietnutá sudkyňa sa k námietke vyjadrila prípisom, v ktorom uviedla, že s účastníkmi konania sa nepozná a vo veci sa necíti byť zaujatá, jej postoj k obom účastníkom je nestranný.

V rámci skúmania možnej prítomnosti dôvodov vylúčenia konajúcej sudkyne v zmysle sťažovateľových námietok je potrebné in concreto uviesť, že pokiaľ sudkyňa pracovala na vypracovaní písomného znenia rozhodnutia dlhší čas, alebo dochádzalo k iným prieťahom v doručovaní niektorých prvostupňových rozhodnutí účastníkom konania, nemožno len na tomto základe tvrdiť, že sudkyňa je zaujatá v neprospech niektorého z účastníkov.

Z tohto dôvodu krajský súd správne posúdil a uviedol, že v danej veci nebol dôvod konštatovať zaujatosť konajúcej sudkyne prvého stupňa a nebolo potrebné rušiť napadnutý rozsudok okresného súdu z dôvodu, že by v danej veci na okresnom súde rozhodovala sudkyňa, ktorá mala byť vylúčená.

K námietke sťažovateľa, že o jeho námietke zaujatosti nebolo riadne rozhodnuté, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ svoje námietky týkajúce sa zaujatosti

| | |
|---|--|
| | <p>konajúcej sudkyne predniesol v odvolaní proti napadnutému rozsudku okresného súdu a krajský súd sa s týmito námietkami riadne a ústavne konformne vysporiadal. Nie je teda pravdivé tvrdenie, že o jeho námietke zaujatosti sudkyne nebolo v jeho veci rozhodnuté.</p> <p>K druhému okruhu námietok sťažovateľa, že okresný súd nevykonal dôkaz vypočutia maloletej dcéry spôsobom predpokladaným zákonom a že ani krajský súd toto pochybenie nenapravil, ústavný súd uvádza, že spôsob vykonávania jednotlivých dôkazov je záležitosť aplikácie jednoduchého práva (podústavného práva/einfaches Recht) a ústavný súd nie je v zásade oprávnený zasahovať (s výnimkou extrémnej svojvôle pri aplikácii právnych predpisov zo strany konajúcich súdov) do procesu aplikácie jednoduchého práva všeobecnými súdmi, keďže manažovanie procesu dokazovania patrí výlučne do kompetencie všeobecných súdov.</p> <p>Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, že: <u>Sťažnosť sťažovateľa odmietol.</u></p> |
| použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov | <p>ÚS SR: III. ÚS 679/2014</p> <p>NSS ČR: Nao 188/2015, bod 11, Nao 46/2010-78, bod 5</p> <p>EŠLP: Daktaras v. Litva, sťažnosť č. 42095/98, bod 32, Piersack v. Belgicko, sťažnosť č. 8692/79; Pohoska v. Poľsko, sťažnosť č. 33530/06, Olujić v. Chorvátsko, sťažnosť č. 22330/05, bod 57, Kinský v. Česká republika, sťažnosť č. 42856/06, bod 87</p> |
| súvisiace právne predpisy | zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov |
| kľúčové slová | <p>maloletý-výchova dieťaťa</p> <p>rodičovské práva, rodina</p> <p>dieťa</p> <p>zaujatosť / predpojatosť-námietka zaujatosti</p> <p>výsluch, výpoveď, vypočutie-neplnoletých</p> |

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.